

Värnu

Tüht-raamat

ehf

Kalender

1888.

aasta jauts, rüütel 366 päema on.

Tartus 1887.

Printitud väljaandja kuluga.

Märkide lähendus.

☉ noor kuu.   ☾ esimene weerand.
☺ täis kuu.   ☽ viimne weerand.

Р. püha. — h. hommikul. — e.^{l.} enne lõunat. — p. l. peale lõunat. — õ. õhtul. — p. päew pärast. — m. ehl minut. — l. kell. — ** kroonu ehl kiriku püha. — * mälestuse päew, mida Wenē usultised pühitsewad.

Aasta aegade hakatused.

Kevade hakkab 8. Märtsil k. 5 h.
Suvi hakkab 9. Juunil k. 1 h.
Sügise hakkab 10. Septembril k. 4 p. l.
Talv hakkab 9. Detsembril k. 10 e. l.

Warjutused.

Sell aastal on 4 päikese ja 2 kuu warjutust. Sellest esimene kuu warjutus mell nähtaw on.

Eäielik kuu warjutus on 16. Jan. hak. kell 11, 5. lõp. 17. Jan. k. 2,39' h.

Juulil päikese warjutus 26. Juulil, hak. 6,37' p. l., lõpetus k. 8, 49 õ. Nähtaw jaul Soomemaal, Tartus mitte nähtaw.

Postimühe asjade aja arv.

	Uastat
Prantsusmaa	186
Saksamaa	175
Itaalia	160
Rootsi	148
Daania	141
Norja	135
Belgia	126
Hispaania	87
Portugal	65

Posti.

Kõik kirjad, mis sa hünagaariliselt paber-
 ja mõeldisega saad, peavad tulla siin lühki kell. I-m
 ajast. Sellesama ajal antakse ka neid postkon-
 taini läbi. Siin mäista vastuvõtja kirjutaba,
 mis ta teise ligi mõtina, teie vastuvõtjale
 ke tunnistuse t'antab. Vihkirjasid mõib, mi
 neil iga loe kol. Tane topiluline postmarci peal,
 mõlja pantud kirja kasti panna.

Jaanuar. 31 päeva.

Kristuse ümber tähtsamad			
**1	Reede	Määri päev	10, 9' e. l.
2	Laup.	Mel. B.	Rajab
P. p. R.			
3	Pühap.	Evangelium	
4	Esmas.	M. A. C.	
5	Teisip.	Simeon	
**6	Restin.	Salmel	
7	Keljav.	Melkior	
8	Reede	Ervar	
9	Laup.	Kaspar	10, 19' e. l.

1. P. p. R. 12-aastane Jeesus. Luuk 2, 41.

10	Pühap.	Pauli päev.	Ilusad puna ja palgi
11	Esmas.	Viginus.	raiumise il- mad
12	Teisip.	Rein	
13	Restin.	Silarias	
14	Keljav.	Robert	
15	Reede	Felix	Rütm
16	Laup.	Erdmann.	

Paari kuu.

17	Paavo	Paavo	Joan 2, 1.
18	Paavo	Paavo	☺ 0,48' h.
19	Paavo	Paavo	Tormab,
20	Paavo	Paavo	lumi
21	Paavo	Paavo	umistab
22	Paavo	Paavo	meeste
23	Paavo	Paavo	habemed
24	Paavo	Paavo	☾ 8,55' s.

25	Paavo	Paavo	Mat. 8, 1
26	Paavo	Paavo	Pilwes.
27	Paavo	Paavo	Sajab.
28	Paavo	Paavo	Tuul.
29	Paavo	Paavo	Tuiskab.
30	Paavo	Paavo	

4. P. p. R. Jeesus laemas. Mat. 8, 23.

31 Buhap. | Polikarpus | ☉ 1,22' h.

1.	kõuseb päite kell	8, 44 m.,	läheb looja l.	3, 39 m.
11.	"	8, 30	"	4, 1 "
21.	"	8, 10	"	4, 25 "

Vebruar. 29 päeva.

1	Esmas.	Brigita	Sõjaväe
*2	Teisip.	Küünlane	und.
3	Reisn.	Sanna	
5	Neljap.	Beronda	Bali
5	Keede	Ugole	
6	Laup.	Deora	und.

5. P. p. R. Umbro

7	Pühap.	Richard	und.
8	Esmas.	Salomon	und.
9	Teisip.	Apollonia	Res. õgna
10	Reisn.	Pauline	täie sõbraga
11	Neljap.	Eüphrosyne	magama hei-
12	Keede	Karolina	dab, näeb
13	Laup.	Beninga	palju und.

6. P. p. R.

14	Pühap.	Valentin
15	Esmas.	Israel
16	Teisip.	Zuula

☺ 1,27' p. l.

Küinsa kuu.

17	Reetra	Konstantia	Tormab ja tuiskab.
18	Keljar	Concordia	
19	Reede	Susanna	
20	Laup.	Eucharis	
9. p. e. Mat. Tähtpäev. Mat. 20, 1.			
21	Pühap.	Eleonore	Selge.
22	Esmas.	Beetri päev.	☾ 4,56' h.
23	Teisip.	Solest	Hirmus
24	Reetra	Madise päev	külm.
25	Keljar	Viktor	Külm
26	Reede	Keisri sünd. p.	annab
27	Laup.	Claudius	

8. p. e. Ülest. Külwaja. Suul. 8, 4.

28	Pühap.	Justus	järele.
29	Esmas.	Pauli päev.	☉ 5,51' p. l.

1.	1. tühiseb päike kell	7, 44 m.,	läheb looja t.	4, 52 m.
11.	"	7, 20	"	5, 16 "
21.	"	6, 51	"	5, 39 "

Märts.

1	Leisip.	Ubinus	Sabu
**2	Keskn.	Trooni päew	
3	Neljap.	Kunifunda	Külmatab.
*4	Keede	Adrian	Selge.
*5	Laup.	Meta	
Paastu püha. Kristuse langemine. Mat. 13, 31.			
6	Pühap.	Sotwrid	
7	Esmas.	Perpetua	
8	Leisip.	Wastla päew	
9	Keskn.	Zuha päew.	
10	Neljap.	Jenny	
11	Keede	Konstantin	Ubinus
12	Laup.	Gregor	

1. P. paastus. Kristuse kiusamine. Mat. 4, 1.

13	Pühap.	Ernst	Tuul.
14	Esmas.	Matilde	Sajab
15	Leisip.	Longinus	☹ 11,37' 5.
*16	Keskn.	Palwe päew	
17	Neljap.	Truuta	lind.

Paastu kuu.

18	Reede	Patricius	Külm.
19	Saup.	Joosep	
2. P. paastus. Kanonea naine. Mat. 15, 21.			
20	Pühap.	Sulpert	Hiiske
21	Esmas.	Benedikt	☾ 2,11' p. l.
22	Teisip.	Margareet	
23	Keskn.	Leopold	Sula.
24	Neljap.	Rasimir	Satab
25	Reede	Paastu Maarja	lund.
26	Saup.	Emanuel	

3. P. paastus.

27	Pühap.	Gustav	Tuul.
28	Esmas.	Gideon	Sula.
29	Teisip.	Lilipina	☉ 10,37' e. l.
30	Keskn.	Abonis	
31	Neljap.	Toots	Selge.

1.	tõuseb päike kell	6, 28 m.,	lähneb looja	1. 5, 59 m.
11.	"	6, 0	"	6, 21 "
21.	"	5, 51	"	6, 44 "

April.

30 päewa.

1	Keede	Karja lastmise p.	Ilus ilm.
2	Laup.	Teodofia	

4. P. paastus. 5000 mehe lõunase. Joann. 6, 1.

3	Pühap.	Ferdinand	Liul
4	Esmas.	Ambrosius	Liul
5	Teisip.	Maximus	Liul
6	Reetn.	Sekstus	Liul
7	Neljap.	Aron	Liul
8	Keede	Liborius	Liul
9	Laup.	Bogislaus	Liul

5. P. paastus. Jeesust matalasse kivi dega. Joann. 8. 46.

10	Pühap.	Triibu	Wihma
11	Esmas.	Herman	nagu
12	Teisip.	Julius	ua warrest.
13	Reetn.	Justinus	
14	Neljap.	Künni päew.	☺ 7,52' h.
15	Keede	Obadja	
16	Laup.	Karifius	Selge.

Jüri kuu.

6. Pö. andrus. Kristuse süües-õitmine. Mat. 21, 1.

**17	Pühap.	Balmi p. p.	Wilu
18	Õmas.	Mats	
19	Teisip.	Ennon	tuul.
20	Reßn.	Salpitius	
**21	Neljap.	Suur Neljap.	☾ 1,17 ^c 5.
**22	Keede	Suur Keede	Müristab.
*23	Laup.	Jüri päew	

9. Pö. andrus. Kristuse süües-õitmine. Mark. 16, 1.

**24	Pühap.	1. Lihaw. p.	9. Kihwi nõbal.	Suur sadu.
**25	Õmas.	2. Lihaw. p.		
*26	Teisip.	3. Lihaw. p.		
27	Reßn.	Anastafius		Selge.
28	Neljap.	Teresia		
29	Keede	Kaimund		☉ 2,43
30	Laup.	Grastus		

1. Kõues päite kell 5, 1 m., lähes looja l. 7, 8 m.
 11. " " 4, 32 " " 7, 31 "
 21. " " 4, 8 " " 7, 54 "

1. P. p. Ü. Usmata Toomas. Joan. 20, 19.

1 Pühap. Wolbri päew Selge ja

2 Esmas. Sigismund 6

3 Teisp. † leidmise p. 6 soe.

4 Keskn. Loreutea

5 Neljap. Gotthard Wiim.

**6 Keede Krooni p. 6

7 Laup. Jetta 6, 35' 6.

2. P. p. Ü. Sea karjane. Joan. 16, 12.

8 Pühap. Stanislaus 7

*9 Esmas. Nigula päew 7 7. Kõni nõua.

10 Teisp. Rordian 7 muhus dem.

11 Keskn. Panfratius 7 foolweega.

12 Neljap. Nero

13 Keede Servatius ☺ 3, 10' p. L.

14 Laup. Kristjan Wilu.

3. P. p. Ü. Üüritse aja pärast. Joan. 16, 16.

**15 Pühap. Keisri kroon. 6 Päitse

16 Esmas. Peep 6 paiste.

17 Teisp. Serbert 6 Luul.

Tehe kuu.

18	Keffn.	Cerif	4. kuu nädal.	Wilu.						
19	Maliop.	Philip		5. kuu nädal.	Ⓒ 2,23 p. I.					
20	Keede	Florian			6. kuu nädal.					
21	Laup.	Erinu								
4. p. p. ü. Kõige tra-minet. Joan. 16, 5.										
22	Pühap.	Emilie	5. kuu nädal.	Wihm.						
23	Esmas.	Leontine		6. kuu nädal.	Soe ja					
24	Teisip.	Ester			7. kuu nädal.	ilus				
25	Kolm.	Urbani p.				8. kuu nädal.	Ⓒ 6,4' p. I.			
26	Neljap.	Eduard					9. kuu nädal.			
27	Keede	Beet						10. kuu nädal.		
28	Laup.	Willem							11. kuu nädal.	
5. p. p. ü. Öige palwe. Joan. 16, 23.										
29	Pühap.	Maximilian	4. kuu nädal.							ilm.
30	Esmas.	Wigand		5. kuu nädal.						
31	Teisip.	Alide			6. kuu nädal.					

1.	tõuseb päike kell	3, 41 m.,	lähed looja	7. 8, 16 m
11.	"	3, 24	"	8, 36 "
21.	"	3, 9	"	5, 52 "

1	Reſkn.	Gotſchalt		Luul
**2	Neljap.	Laewa mi.	näha	ja
3	Keede	Liisu		
4	Laup.	Friderika		wihm.

6. P. p. ü. Rõõmustaja. Joa. 15, 26.

5	Pühap.	Bonifacius		8, 19. 5.
6	Esmaš.	Artemius		
7	Teiſip.	Lukretſia		Salge
8	Reſkn.	Medardus		
9	Neljap.	Pööri päew		
10	Keede	Flavius		
11	Laup.	Barnabaš		tuus.

Waimu wälja walamine. Joa. 14, 23.

**12	Pühap.	1. Neli püha		Soe ſja ilus.
**13	Esmaš.	2. Neli püha	2. kühwi näha.	
*14	Teiſip.	3. Neli püha		Püudemilus
15	Reſkn.	Wiidu		Ilm kiſub
16	Neljap.	Juſtina		
17	Keede	Nikander		pilwe.

Jaani kuu.

18 Laup. Homer

Kolmainu Jumala püha. Jeesus ja Nikodemus. Joan. 3, 1.

19 Pühap. Rart

20 Esmas. Florian

21 Teisip. Moel

22 Keskn. Kitt

23 Neljap. Basilius

*24 Reede. Jaani päew.

25 Laup. Wiu

1. kolme nädal.

☾ 5,22' h.

Pugeb ämb-
lit wõrku,
fiis wihma;
tuleb ta
wälja, fiis
kuima.

1. p. p. R. Nikas ja waene. Luuk. 16, 19.

26 Pühap. Seremias

27 Esmas. 7 magaja päew

28 Teisip. Josua

*29 Keskn. Peeter Pauli p.

30 Neljap. Pauli mälest. p.

☉ 7,46' h.

Uruldane

kuim.

1. tõuseb päite kell 3, 0 m., läheb looja 1. 9, 6 m.

11. " 2, 59 " 9, 10 "

21. " 3, 5 " 9, 7 "

1	Keede	Leobald	Kuivad loo
2	Laup.	Heina Maarja p.	loo
2. P. p. R. Shtu sööma aeg. Luul. 14, 26.			
3	Pühap.	Kornelius	ilmad.
4	Esmas.	Ulrik	☾ 1,42' p. l.
5	Teisip.	Anselm	Müristab.
6	Reßn.	Sektor	
7	Neljap.	Demetrius	ajab rahet.
8	Keede	Kilian	
9	Laup.	Kirillus	
3. P. p. R. Kratadunud lammas. Luul. 15, 1.			
10	Pühap.	7 wennaste p.	
11	Esmas.	Emmeline	☺ 7,15' h.
12	Teisip.	Sindrik	
13	Reßn.	Mareti päew.	Saudunud
14	Neljap.	Bonavent	warmad
15	Keede	Apostl. laht.	määri nõre
16	Laup.	Hermina.	maiguga.
4. P. p. R. Olge armulised. Luul. 6, 36.			
17	Pühap.	Alexius	Selge.

Seina kum.

18	Esmas	Rosina	☾ 9,59' 5.
19	Teisip.	Haraldus	
20	Keskn.	Elias	Pilmitab.
21	Neljap.	Daniel	
**22	Keede	Keiserinna n. p.	Wihmane.
23	Laup.	Adelheid	

5. 9.

R. Kala saat. Luuk. 5, 1.

24	Pühap.	Alfons	Selge.
25	Esmas	Jakobi päew.	
26	Teisip.	Anna	☉ 7,51' 5.
27	Keskn.	Marta	
28	Neljap.	Pantalon	Palaw.
29	Keede	Olewi päew.	
*30	Laup.	Rosalie	

6. P. p. R. Wariseeride õigus. Mat. 5, 20.

31 Pühap. | Germanus

1.	tõuseb päike kell 3.	18 m., lähed looja	1.	8, 56 m.
11.	"	3, 36	"	8, 40 "
21.	"	3, 53	"	8, 20 "

1	Esmas.	Peetr. wang. pl.	
2	Leisip.	Hannibal	☾ 6,24' p. l.
3	Reſkn.	August	☽ Päife
4	Keljap.	Dominicus	kõrmetab.
5	Keede	Oswald	Müristamise
*6	Laup.	Krist. selet.	wihm.

7. P. p. K. 4000 mehe sõõtmise. Mat. 8, 1.

7	Pühap.	Lõnu	☼ ilmad
8	Esmas.	Gottlieb	☼ ilmad
9	Leisip.	Romanus	☺ 5,50' p. l.
10	Reſkn.	Lauritse p.	
11	Keljap.	Olga	Selge.
12	Keede	Klara	
13	Laup.	Made	Müristab.

8. P. p. K. Wale prohmetid. Mat. 7, 15.

14	Pühap.	Güsebius	Selged
*15	Esmas.	Kuffi Maarja p.	ilmad.
16	Leisip.	Tisak	
17	Reſkn.	Abele	☾ 3,48' p. l.

Jõikuse kuu.

18	Neljap.	Selena	8	Rõu
19	Keede	Sebald		
20	Laup.	Bernhard		kärgatab.

9. p. p. Maja pidaja. Luuf. 16, 1.

21	Pühap.	Rut		Waga
22	Esmas.	Wilibert		ja
23	Teisip.	Safarias		palaw.
24	Keskn.	Pärtle päew.		● 6,26' 5.
25	Neljap.	Ludwig		Wihm.
26	Keede	Natalie		
27	Laup.	Gebhard		

10. p. p. R. Jerusalemma rikkumine. Luuf. 19, 41.

28	Pühap.	Augustine		Wilu
*29	Esmas.	Joan. surm		tuul.
**30	Teisip.	Keisri nime p.		
31	Keskn.	Rebeka		D 11,29' 5.

1. tõuseb päike kell 4, 21 m., läheb looja k. 7, 58 m.

11. „ „ 4, 43 „ „ 7, 27 „

21. „ „ 5, 3 „ „ 6, 59 „

September. 30 päewa.

1	Neljap.	Ekidius	Sajab
2	Keede	Elisa	wihma.
3	Laup.	Berta	
11. P. p. R. Wariseer ja Lõhwar. Luuk. 18, 9.			
4	Pühap.	Meus	Rui puu
5	Esmas.	Natanael	lehed pudes-
6	Teisip.	Magnus	nemad, siis
7	Keskn.	Regina	paras neid
*8	Neljap.	Maarja sünd.	istutada.
9	Keede	Bruno	
10	Laup.	Pööri päew.	
12. P. p. R. Kurt ja keeletu. Mark. 7, 31.			
11	Pühap.	Gerard	
12	Esmas.	Sirus	Seene
13	Teisip.	Amantus	wihm.
*14	Keskn.	Kisti ülend. p.	
15	Neljap.	Nikodemus	Pilmes.
16	Keede	Jatobina	€ 10,6' e. l.
17	Laup.	Lambertus	

Mihkli kuu.

13. P. p. R. Saamaria mees. Luut. 10, 23.

18	Pühap.	Lõnts	Magustõuna maitseb suu, Keda kannud õunapuu. ● 4,4' p. l.
19	Esmas.	Werner	
20	Teisip.	Jaana	
21	Keskn.	Mateuse päew	
22	Neljap.	Morits	
23	Reede	Susea	
24	Laup.	Joan. saam. p.	

14. P. p. R. Piibali tõbine. Luut. 17, 11.

25	Pühap.	Kleophas	Päitese paiste. D 6,59' h.
26	Esmas.	Joan. õpet. p.	
27	Teisip.	Nadu	
28	Keskn.	Benzeslaus	
29	Neljap.	Mihkli päew.	
30	Reede	Hironimus	

1. tõuseb päite kell 5, 26 m., läheb looja k. 6, 28 m.
 11. " " 5, 49 " 5, 59 "
 21. " " 6, 12 " 5, 32 "

*1 Laup. | Maarja kaitf. p.

15. P. p. R. Mammon. Mat. 6, 24.

**2 Pühap.	Õõikuse püha.	Torm ja
3 Esmas.	Simson	tuul Loorel
4 Teisip.	Brants	puul Puis-
5 Keskn.	Amalie	tab lehed
6 Neljap.	Sirat	fessel tuul.
7 Keede	Mali	☺ 10,38 7.
8 Laup.	Samuela	

16. P. p. R. Raint linna furnu. Luul. 7, 11.

9 Pühap.	Taaf	Päite
10 Esmas.	Mai	paiste.
11 Teisip.	Burghard	
12 Keskn.	Wolfried	
13 Neljap.	Angelus	Pilwes.
14 Keede	Kai	
15 Laup.	Sedwig	Rülm.

17. P. p. R. Westövine. Luul. 14, 1.

*16 Pühap. | Tella | ☾ 3,25 6.

Viina kuu.

17	Esmas.	Florentin	Pisut lund.
18	Teisip.	Zuuka päem.	Wihm wiib
19	Keskn.	Ptolemeus	lume. Ilm
20	Neljap.	Wendelin	on sume.
21	Reede	Ursula	
*22	Laup.	Raasani M. p.	

18. P. p. R. Suurem täht. Mat. 22, 24.

**23	Pühap.	Dige usu püha	☉ 1,30' 5.
24	Esmas.	Sortensia	Külmetab
25	Teisip.	Krispin	maa
26	Keskn.	Amandus	
27	Neljap.	Kapitolin	kõwaks.
28	Reede	Siimon Juudas	
29	Laup.	Engelhard	☾ 5,45' p. l.

19. P. p. R. Almatud inimene. Mat. 9, 1.

30	Pühap.	Abfalon	Pilwes.
31	Esmas.	Wolfgang	

1. kõuseb päike kell. 6, 35 m., lähneb looja k. 5, 3 m.

11.	„	6, 58	„	4, 35 „
21.	„	7, 22	„	4, 11 „

November. 30 päewa.

1	Teisip.	Pühade päew	Laki tuleb
2	Reisn.	Singede päew	tormiga.
3	Neljap.	Tileman	Rahwas
4	Reede	Otto	õidab saa-
5	Laup.	Lotta	niga.

20. P. p. R. Pulma riie. Mat. 22. 1.

6	Pühap.	Leonhard	☺ 4, 45' p. l.
7	Esmas.	Enno	Weel lured
8	Teisip.	Alexandra	Selge
9	Reisn.	Teodor	
10	Neljap.	Märdi päew	
11	Reede	Martin piiskop	Rülm.
12	Laup.	Soonas	

21. P. p. R. Kuninga mehe poeg. Joan. 4, 47.

13	Pühap.	Eugen	
**14	Esmas.	Keiserinna f. p.	☾ 6, 50' 5.
15	Teisip.	Leopold	Pilwes.
16	Reisn.	Ottomar	
17	Neljap.	Sugo	Luistab.

Talwe kuu.

18	Reede	Alexander
19	Laup.	Elisabet

22. P. p. K. Kaval sulane. Mat. 18, 23.

**20	Pühap.	Surnute püha	
*21	Esmas.	Maria ohw.	● 11,36' e. l.
22	Teisip.	Kristina	Hobuseid ja
23	Rektn.	Eleonore	elajad krao-
24	Kelhap.	Josias	sitagu tihti.
25	Reede	Kadri päew	
26	Laup.	Konrad	

1. Krist. tul. P. Kristuse sisseõitmine. Mat. 21; 1.

27	Pühap.	Maabu	Pilmes.
28	Esmas.	Günther	D, 8,25' h.
29	Teisip.	Swart	
30	Rektn.	Andr ^o se päew	Lund.

1. tõusob päike kell 7, 49 m., lähneb looja k. 3, 46 m.

11.	"	8, 11	"	3, 27
21.	"	8, 31	"	3, 14

Detsember. 31 päeva.

1	Neljap.	Arnold	Tuisk ajab
2	Reede	Kärsna	hanged õue.
3	Laup.	Kola	

2. Krist. tul. p. Wiimse päewa tähed. Luul. 21. 25.

4	Pühap.	Barba	Pikad ja
5	Esmas.	Sabina	külmad ööd.
**6	Teisip.	Xrooni pär. n. p.	☉ 0,10' p. 1
7	Reetn.	Antonia	Taemas
8	Neljap.	Maria saam.	paesus
9	Reede	Pööri päew	pilmes.
10	Laup.	Judit	

3. Krist. tul. p. Joannes wangis. Mat. 11. 2.

11	Pühap.	Woldemar	Kui nüüd
12	Esmas.	Tiili	lund ei
13	Teisip.	Lucia	sada, siis
14	Reetn.	Nikafias	☉ 7,29' h.
15	Neljap.	Johanna	sadab wist
16	Reede	Alwina	tüll tuld
17	Laup.	Hinno	ja tõrwa.

Jõulu Kuu.

4. Krist. tul. p. Joannese tunnistus. Joan. 1. 19.

18 Pühap.	Kristoph	Tuisand
19 Esmas.	Lot	teed.
20 Teisip.	Abraham	Selge.
21 Reikn.	Tooma päem	● 4.40 ^s p. l.
25 Neljap.	Beata	
23 Keede	Zohwer	Tuisfab.
24 Laup.	Adam ja Ewa	

Jõulu p. Kristuse sündimine. Luuk. 2. 1.

*25 Pühap.	1. Jõulu püha	Torm
*26 Esmas.	2. Jõulu püha	möllab.
*27 Teisip.	? Jõulu püha	Selge.
28 Reikn.	Süita laste p.	
29 Neljap.	Noa	D 1.51 ^h h.
30 Keede	Dawid	Sajab.
31 Laup.	Silvester	

1. tõuseb päike kell	8. 47 m.;	lähneb looja	1. 3. 8 m.
11.	"	8. 53	" 3. 6 "
21.	"	8. 46	" 3. 17 "

Keisri lähemad sugulased.

Aleksander Kolmas Aleksandrowitsh
Weneriigi Keiser ja Tšewalitšaja, Poola
kuningas jne, sündinud 26. künlak. 1845,
walitseb 1. paastukuust 1881.

Maria Weodorowna, Keiserinna, Daani
kuninga tütar, sünd. 14. talwel 1847, laula-
tud 28. wiinak. 1866.

Nende lapsed:

1. Suurwürst ja troonipärija **Nikolai Alek-
sandrowitsh**, sünd. 6. lehek. 1868.
2. Suurwürst **Georg Aleksandrowitsh**,
sünd. 27. jürik. 1871.
3. Suurwürstinna **Kseenia Aleksan-
drowna**, sünd. 25. paastuk. 1875.
4. Suurwürst **Mihail Aleksandrowitsh**,
sünd. 22. talwel. 1878.
5. Suurwürstinna **Olga Aleksandrowna**,
sünd. 1. jaanik. 1882.

Keisri Härra mennad ja õed:

1. Suurwürst **Wladimir Aleksandro-
witsh**, sünd. 10. jürik. 1847. Tema abis-
kaasa: Suurwürstinna Maria Pawlowna,
sünd. 2. lehek. 1854.
2. Suurwürst **Aleksei Aleksandrowitsh**,
sünd. 2. ndärik. 1850.

3. Suurwürstinna **Maria Aleksandrowna**, sünd. 5. miinak. 1853, laulatud 1874 Inglise printsi Alfred v. Edinburgi abikaasaks.
4. Suurwürst **Sergei Aleksandrowitsh**, sünd. 29. juulik. 1857.
5. Suurwürst **Pavel Aleksandrowitsh**, sünd. 21. märtsil 1860.

Keisri Härra onud ja tädi.

1. Suurwürst **Konstantin Nikolaewitsh**, sünd. 9. märtsil. 1827. Tema abikaasa: Saksen-Altenburi hertsogi õde Aleksandra.
2. Suurwürst **Nikolai Aleksandrowitsh**, sünd. 27. heinak. 1831. Tema abikaasa: Oldenburgi printsi tütar Aleksandra Petrowna.
3. Suurwürst **Mihail Nikolaewitsh**, sünd. 13. miinak. 1832. Tema abikaasa: Baadeni suurhertsogi tütar Olga Weodorowna.
4. Suurwürstinna **Olga Nikolajewna**, sünd. 30. idikujel 1822, laulatud 1846 Württembergi kuningaga.

Laada päewad.

Määri kuul: 7. Riias, Wõrus, 3 p., Tarus 3 näd., Orgital (Märjamaa kih.), Heinastes 2 p. 8. Walgas 2 p. 10. Saapsalus 2 p. 17. Koluweres (Kullamaa kih.) 2 p. 25. Pärnus 3 p., Wolmaris 6 p. 26. Reblastes 2 p. 27. Rakweres 2 p.

Küinla kuul: 2. Baltistis 2 p., Wiljandis ja Walgas 8 p., Wõrus 1 p. 4. Tartus 2 p. 6. Paides 2 p., Narwas 4 p. 12. Kuresaares 10 p. 15. Wiljandis 3 p., Riias 8 p. 18. Jõhmis 2 p. 22. Wõrus 8 p. 25. Wolmaris 2 p. 26. Riwilo kõrtsi juures (Harju-Jaani kih.) 2 p. 27. Lemsalis 2 p.

Baastu kuul: 4. Audrus. 7. Lihulas, Raplas 2 p. 10. Wasknarwas 3 p., Peeterburi kuberm. Dudowa kreisis Stragonowa kiriku juures 3 p. 14. Kuresaares 1 p. 15. Paides 2 p., Kolora mõisas, Kallaste külas 2 p. 28. Keilas 2 p.

Jüri kuul: 10. Wõrus 2 p. 14. Walgutas (Kannu kih.) 2 p. 18. Pärnus 2 p. 19. Mamustes (Kanepi kih.) 1 p. 20. Puhjas, Anio mõisas (Harju-Jaani kih.), Nuustakul 2 p. 21. Walgas 2 p. 23. Wolmari m. 1 p. 25. Wana-Safenhowis 1 p. 28. Illingis (Wasselinna kih.) 1 p. 27. Palmis (Kadrina kih.) 3 p. 28. Wiljandis 2 p.

Sehe kuul: 1. Karilattis 2 p. 2. Rakweres 2 p. 9. Wööbsus (Räpina kih.) 2 p.

Jaani kuul: 3. Loodi mõisas. 10. Mustwealewis 3 p. 11. Wõnnus 8 p. 16. Rakweres 2 p. 20. Riias 3 näd., Paides 2 p., Wõrus 1 p., Tallinnas 2 näd., Palmis (Kadrina kih.) 3 p. 22. Wiljandis 2 p. 23. Keilas 1 p.

25. Walgas 1 p. 26. Larmastus 1 p. 27. Tallinnas 8 p. 29. Tartus ja Loodi mõisas 2 p.

Seina kuul: 2. Pärnus ja Karksis 2 p. 10. Kurejaares 10 p. 20. Riias 3 p., Pärnus 3 näd. 26. Wolmaris 1 p.

Lõikuse kuul: 1. Saaremaal Sere mõisas 3 p. 10. Walgas 1 p., Lemsalis ja Mõtskatkis 1 p. 15. Helmes 2 p. 24. Rühjas ja Waste-mõisas (Suure-Jaani kih.) 2 p., Koje ja Noosi mõisas. 28. Kilingis (Saarde kih.) ja Wõrus 1 p. 29. Kelles (Wändra kih.) 2 p. 30. Kantsi mõisas 1 p.

Mihkli kuul: 1. Kurejaares ja Torgu mõisas 3 p. 2. Lammistes ja Abjas 2 p. 4. Käpinas 2 p. 5. Rühjas ja Sindis 2 p. 16. Laageperas 1 p. 8. Rõuge ja Põlwa kiriku juures 1 p., Tartus 3 p. 9. Kastnas (Tõstamaa kih.) 1 p. 10. Olbres (Helme kih.) Sürgaweres ja Paldes 2 p. Muhumaal 4 p.. Palkülas ja Mõninistes 1 p., Wana-Salatsis 2 p. 13. Põdraweres ja Wana-Antsmõisas 1 p. 14. Saapsalus 2 p. 15. Kurejaares, Põltjamal ja Peterburi kuberm. Dubowa kreisis Stragonowa kiriku juures 2 p., Koorte ja Salatsi mõisas 1 p. 16. Kirepis (Mõngu kih.) 2 p. 18. Wõrus 1 p. 20. Wändras 2 p., Narwas 3 p. 21. Sännas ja Wolmaris 1 p., Baltiskis 2 p. 20. Uue mõisas (Harju maal). 22. Palmis (Kadrina kih.) 3 p.

24. Wiljandis, Wõrus ja Lihulas 2 p. 26. Tallinas ja Kuresaares 3 p., Pärnus 2 p. 29. Matskivil ja Walgas 1 p., Tartus, Rakweres, Keilas ja Keblastes 3 p., Kamanurmes (Wastfelinna kih.) 2 p. 30. Raplas.

Wiina kuul: 1. Kaarmas, Heinastes ja Kuresaares 3 p. 4. Kolumeres, Tõhwi ja Kuustatul 2 p. 5. Wõõbsus ja Uwinurmes 2 p. 6. Tarmastus ja Lutsnikus 2 p., Tõelehtmes. 7. Wõrus 3 p. 9. Lemsalis ja Laalis (Tori kih.) 2 p. 10. Kõus ja Kassinurmes 1 p., Moisekatsis (Põlwa kih.) 2 p. 11. Laatres 2 p. 15. Lustimeres, Weste mõisas ja Oritu mõisa kõrtst juures 2 p. 16. Wõnnus 2 p. 18. Sindis ja Lõnistes 1 p. 20. Loobus (Wastfelinna kih.) ja Kõusas (Wändra kih.) 2 p. 22. Nissis 3 p. 28. Wolmaris 3 p., Tõgewal (Laiuse kih.) 2 p.

Talwe kuul: 1. Tartus 2 p. 6. Pattis 1 p. 10. Ruhjas, Paides ja Wõrus 2 p., Mustwees 3 p. 15. Woltwetis ja Wigalas 2 p. 20. Walgas 2 p. 25. Wiljandis ja Wolmaris 3 p.

Tõulukuul: 1. Wastnarmas 3 p., Matskivil (Kodawere kih.) 1 p. 5. Põõrameres (Jakobi kih.) 1 p. 6. Wõõbsus 1 p. 10. Niias 4 näd. 12. Märjamaa kiriku juures 2 p. 16. Paides 2 p. 19. Pärnus 2 p. 27. Walgas 10 p.

Kaks tõrda kofituid.

Sli pühapäeva õhtupoolel. Päike oli madalale wajunud ja ta sätenemad kiired kuldasivad kase latvu, mis õrna tuulehoo ees tasakeste kahiseivad, nagu tahaksivad nad imeasju jutustada. Aga kes mõistis nende keelt? Küll räägitakse, et muiste mõned linnu keelt mõistnud, aga et mõni ta kase keelt mõistnud, sellest ei ole keegi sõna lausunud.

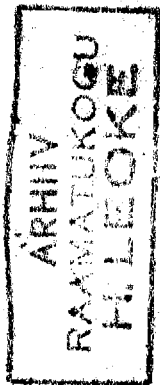
Wõsa Mart astus aeglaselt kaasiku äärt mööda edasi. Ta kuulatas wist lõulise laulu, kes ta pea kohal uinutawaid õhtu wiisijid weeretas. Kena neiu hääl kõlas kaasikust, mida kuuldes Mart seisatama jäi. Mart oli suur laulu sõber, ja tudas mõisivad need sõnad tema südant liigutada:

Uksinda siin puude wilus

Kõnnin mina rahuta jne.

Laulja hääl waikis. Mart jäi tükkis ajaks kui sammast seisama. Ta oleks hea meelega rohkem hirmustanud kuulda, aga laul oli otsas. Wiimaks hakkas ta edasi sammuma.

Mart oli Wõsa talu sulase poeg ja üsna noor mees. Ta oli alles mõne nä-

dala eest oma vanematega Bõfale tulnud ja ei tundnud ümberkaudseid inimesi palju, ka laulja oli temale tundmata. Mart jõudis kodu. Iffa ja ifka helises kaasikus kuulnud laul ta kõrvus. Mart liikus otse kui unenäus ja laulu hääl oli otse kui inglite hääl; nii ilus oli see tema meelest olnud.

„Si tea, mis meie Martil ometi peaks olema,“ ütles isa nädala sees tihti emale, sest ta ei saanud Marti olekust mitte aru. Mart aga mõtles: pühapäeval tahan õige jälle kaasikusse minna, seal ehk saan seda ilusa häälega lauljat jälle näha ja kuulda. Ta oli talle kindel selles mõttes, et laulja sel ajal pidi kaasikus olema.

Ta tõeste oli Mart pühapäeval peale lõunat kaasiku ääres. Tükk aega oli ta juba ootanud oma wiulit waadates ja seadides, sest ta oli ka wiuli mängija. Pimm, põmm, põmm! tõmbas ta mitu korda wiuli keeli, nagu tahaks ta lauljale märku anda, et laulma peab hakkama, aga ei laulu häält kuski kuulda. Pikka mööda jäi Mart soojade päeva läes tukkuma.

Laul „Ora ööpik, kuhu tõttad ja?“ kõlas hellalt läbi kaafiku. Esimesi sõnu kuulis Mart läbi une. Üles ärgates ei tulnud talle meelde filmigi unest ära õõruda; need olivad ka muudugi juba pärani nagu keldri luugid. Mart tõusis püsti ja sammus laulja poole. Laulja hakkas jeda sama laulu teist korda laulma, kui Mart ta juurde jõudis. Laulja ehmatas mõerast häkitselt enese ees nähes ja jäi wait; isegi Mart kohkus, märgates, et ta neidu ehmatanud oli. Ta palus neiu käest andeks, et ta laulu seganud, mida see ka lahkel sõnal vastas. Mart ei pannud esiti tähelegi, et pöösa taga weel teine neiu istus ja pärga punus, Marti häält kuuldes aga teravaste ta otja wahtis.

Mart nägi, et laulja neiu nii ilus ei olnud kui ta esiti arwanud, aga lahke mõis ta küll olla. Mart palus neibu, jeda laulu weel kord laulda, see olla väga ilus ja liigutaw. Neiu punastas Marti palmet kuuldes ja hakkas laulma. Mart oletas hea meelega ligi laulnud, aga ei tunnud jeda laulu.

Oli neiu laulu lõpetanud, palus ta, et Mart oma wiuliga wähest ka sinna tuleks ja mängiks. Teine neiu, see oli Muru talu tüdruk Gewa, astus ka põõsa tagast wälja ja kordas sedasama palwet ning küsis, kas Mardil mittetä na wiulit ligi ei olla. Mart ütles olemat ja läks otsima; neiud astusiwad talle järele. Mart otsis küll, aga ei leidnud wiulit kuskiltgi. Ka neiud aitasiwad otsida, aga asjata. Wiul oli ja jäi kadunuks. Neiud lubasiwad kuulatada, kes wiuli ära wiinud, ja Mart pidi neist üma wiulita lahkuma. Lahtudes kinkis Muru Gewa walmis saanud pärja Mardile, mida Mart lahkeste wästu wõttis.

Mardil oli see imelik, et need neiud teda tundsiwad, kuna tema neid ei tunnud.

Ruhu jäi aga wiul? Lugu oli umbes nõnda: Muru karjapoiss oli kaasikust mööda läinud ja wiuli künka otsast leidnud. Ta lääksutas wiuliga õhtuni. Kodus sai karjapoiss tüdriku Gewa käest kuulda, et see Põõsa Mardil wiul olla. Karjapoiss õppis terore nädala otse wiulit mängima, püha-

päeval läks ta seda Wõsale minna. Wõsal küsis ta Mardi käest, mis niisugune pill maksta. Mart ütles kolm rubla makswat. Kohe mõtles karjapoiss hoolega raha koguda ja niisugust pilli osta.

Mart töttas õhtu poole tuttawasje kaafikusse. Ta lootis lauljat ehk wäheft säääl näha saada, sest selle ilus hääl ja tema kuju ei tahtnud Mardi meelest minna. Mart ei effinud; laulja, see oli Kõdwa talu peremehe tütar Tiin, ja pärja kinkija Muru Gewa olivad kaafikus. Nüüd mängis Mart mitugi lagu wiuliga ja neiud keerutasiwad tantju. Pärast poole laulsiwad nad weel wiuliga kokku ja lahustiwad siis rõõmsalt üksteisest. Tiin oli Mardile nii armsaks läinud, et ta poleks tahtnudgi temast lahkuda.

Rord tuli Mart wäljapoolt ja juhtus Kõdwa Tiinuga karjamaal kokku, kes parajaste karja saatmast kodu poole läks. Mart arwas paraja aja olemat oma südant Tiinule awaldada, astus ligi ja ütles et ta Tiint armastada, ja ka Tiin tõendas, et ta Marti armastada. Nad tõutasiwad üksteisele, et

neist paar pidi saama, kui wanemad aga seda lubavad.

Mart rääkis oma armastuse lugu kodu wanematele, kes sellega ka väga rahul olivad.

Ühel sügisel pühapäeval sõitis Mart isaga Ridwale. Nad nõudsid peremehega kofu. Suhatadi taha kambrisse, kus peremees oli. Peale teretuse hakati kõnelema talu asjadest ja kõigest, mis aga meelde tuli. Jutt käänas ka karja peale. „Meil on õhwa ära jooksnud, ei tea, kuhu ta läinud,“ ütles Marti isa viimaks. „Meie tulime maalama, et ehk wähest on siia tulnud. Ta oli pika, sirge kehaga ja iseäranis ilusa häälega, nagu Mart temast jutustada teab.“ Peremees sai väga hästi aru, et see jutt kosja asja pidi tähendama: siis pidid need Tiiu kofilased olema. Aga Tiiut Martile anda, seda ei tulnud temal meeldegi. „Meie ei ole siin pool ühtegi õhwast näinud,“ ütles Ridwa peremees. „Rahju! Beate teda küll mujalt otsima.“ Perenaine, Tiiu ema, kes jutu ajal kamb

risse oli tulnud, ei lausunud sõnagi selka. „Siis ei luba teie oma tütre Liiu kätt mitte Mardile?“ küsis lõppeks Mardi isa. „Ei mõi lubada,“ ütles Midwa peremees ja andis jutu sees mõista, et rikkus seda wahet teeb.

Mart pidi isaga tühjalt kodu minema; kosjad olivad tagasi liikunud. Küll oli Mart kurb, et asi nii läinud, aga mis mõis ta sinna parata.

Peale kosja käigu oli Mart alati nukk-ter ega läinud naljalt kodustgi wälja; alati tegi ta hoolis tööd. Enne wõttis ta wabest pudel õlut ehk naps wiina, aga nüüd ei nähtud teda italgil üle kõrtsi läwe astuwat.

Midwa Liiu nuttis tihti, kui ta üksi oli. Isa ja ema käskisiwad küll tühja kurbdust maha jätta ja seletasiwad, et Mart temale mitte meheks ei oleks kõlbanud, sest ta olla kehwa; aga Liiu meelt ei suutnud nad mitte rõõmsaks teha.

Kewade oli juba kätte jõudnud ja ab-
ras jääford kattis weel jõgesid. Mart tuli mõisa poolt; ta oli mõisa aedniku käest

enesele noori õunapuud tellimas käinud. Ta läks Ridwa talu lähedalt jõe äärt mööda edasi. Ridwa talu rahvast jõe ääres nähes mõtleb ta, et jääb midagi tähtsat peab olema ja astub sinna poole. Gemalt näeb ta jões midagi liigutavat. Lähemale astudes kuulab Mart selgeste, kuidas Ridwa Tiiu hüüab: „Päästke mu isa, päästke! Ta upub, ta upub!“ Mart näeb nüüd, kuidas Ridwa peremees wee alla vajub. Weel tõuseb ta wee peale ja saab kätte murdunud jää äärest kinni rabada. Sobune on aga ühes jaaniga wee sees.

Keegi ei julge uppujale appi minna: see oleks ka otse hukatus, kewadise õhukese jää peale minna, kus iga filmapilk võib sisse langeda ja kangeste woolaja wesi alla wiia.

Mehed katsusiwad lati otta wee sees olejale ulatada, aga ei ulatanud: ja mis pidi ta selle latiga tegema? Muud abi ei nähtud, kõik oliwad otse kui peata kanad. Peremees wajus wees ilka sügnwamale; ta käed oliwad wäsinud ja wesi ulatas lõuani. „Appi! appi!“ hüüdis ta weel nõdra häälega. Aidake teda!

hüüdis Tiiu ja tahtis jää peale jooksta, Mart sai teda veel kinni võtta, Mart käskis Tiiu kinni hoida, miskas kaks käes olemat latti jää peale ja hakkas neid mööda uppuja poole ruttama.

Mehe käed libisesivad jää küllest lahti ja ta langes wee alla, Mart kargas temale järele. Silmapilk läks mööda, ilma et midagi näha oleks olnud, mõni üles tules wull tähendas veel kohta kuhu mehed wajunud. Kaldalt kuuldi veel Tiiu häält: „Nüüd nad wajuvad, nüüd upuvad mõlemad!“ Tiiu rabeles ja tahtis neile järele rutata, aga kaks tugemat lätt hoidsivad teda kõwaste kinni. Kõik arwasivad juba, et wesi mõlemaid mehi jää alla ajanud, kui Marti pea wee peale tõusis, Mart wedas teist ligi. Teine kallas ei olnud kaugel, sinnapoole ujus Mart oma loor-maga. Aga kuidas kaldale saada? Mart ronis, teise käega Niidwa peremeeft hoides, jää peale ja tõmbas siis teise järele, aga nii pea, kui mõlemad jää peal olivad, langes see pragisedes alla ja mehed olivad jällegi wees. Lained käisivad veel üle peade

ja siis ei nähtud neist märkigi. Nüüd olid nad ometi külma lainele kaisu langenud. Aga ei! Veel paistis kord käsi wee pinnal, siis veel teine. Mehed tõusivad wee pinnale. Nüüd ujus Mart rahwa poole. Ta ronis uueste jää ääre peale, aga see murdus kohe. Seeford teadis ta paremini hoida ja ei langenud mitte wee alla. Ta katsus ühe käega jää äärt purustada, kuna ta teist rääti mehest ei usaldanud lahti lasta. Tuba pruutusivad lati otsad peusse. Ta rabeles jää peale ja tahtis teist ka järele tõmmata, aga asjata. Ta oli nii väsinud, et kauem poleks jõudnud wee pinnal seista, see oli see kõige hiljem filmapilt, mill ta veel ennast päästa oli jõudnud.

Üks kaldal oleja tahtis mööda latti appi minna, aga jää pragisemine hirmutas teda mõne sammu pealt tagasi. Mart puhkas pisut, siis katsus ta uueste sees olejat wälja tõmmata ja tõeste läks see temal korda.

Kaldal olejad waatasivad seda põnewusega pealt. Siin hoidja unustas hoid-

mist, neiu pääsis ja ruttas jää peale. Jää pragises jalgade all, sest ta ei astunud mitte lattide peale, aga ta ruttas kui tiimadest kantud edasi, ilma et sisse oleks langenud. Marti juure jõudes aitas ta isat kanda. Jää pragises waljuste kandjate all; kaldalt waatajad armastavad neid iga filmapilt jää alla longewat. Pikkamisi jõudsidwad kandjad kalda poole. West jooksis läbi jää aukude üles. Nüüd oli waljem pragin, koorem langes. Liiu ei olnud lati peale astunud, waid jää peale; jää murdus ta jalgade all ja ta langes. Mart rabas ruttu ta käest finni ja tõmbas tema wälja. Nüüd hakkaswad nad uueste ettemaatlikumalt kandma. Kõikide rõõm oli suur, kui kandjad kaldale jõudsidwad.

„Isa, isa!“ hüüdis Liiu ja langes isale kaela, aga ei isa enam liigutanud, ta oli külm ja sinine. Teda kanti ruttu kodu, mõntsutadi, juud alaspidi hoides ja õeruti keha, wiimaks pandi sooja tekkide sisse. Pika waewa järele ärkas ta wiimaks üles. Ra Liiu ja Mart oliwad äratamise

juures abiks olnud. Mart langes jõuetult tooli peale, temal oli palaw saanud ja see oli seeford just hea. Ta tahtis kedu minna, aga teda ei lastud. Ta pidi kuivad riided selga panema ja sooja tuppa jääma. Ka Tiiu sai nüüd pisut aega kuivi riideid selga panna.

Perenaine teetis ruttu rõõska piima ja andis haigele juua; ka Mart ja Tiiu pidivad seda jooma ja siis kasufate alla heitma, et keha higistaks, siis saada haigus eemale peletatud ehk nõrgestatud.

Tiiu isa oli rängaste haige ja jampsis; ka Tiiu ja Mart olivad haiged. Tohter käis mõisas ja sõitis Ridwalt mööda. Perenaine palus teda oma haigeid vaatama tulla. Tohter oli lahke ja hea südamega mees ning tuli kohe. Peremeest läbi waadates raputas tohter furwalt pead, mis temal niipalju pidi tähendama: kahtlane asi, ehk: vähe lootust. Tiiu ja Marti haigused ütles ta aga kergemad olema ja kui nad külma eest saada hoitud, siis võida warsti terweks saada. Tubaku suitjutamisest

keelas tohter, sest see mõida tiisikust sünnitada. Kui ta kuulis, et Mart sugugi piipu ei tõmbawat, siis kiitis ta seda väga. Ka õlle ja nappi mõtmist keelas tohter.

Mardi ema oli ka Ridwale tulnud pere-
naisele appi talitama. Tihti rääkis Liiu
ema Mardi emale pisarsilmil, kuidas Mart
tema mehe ja tütre weest wälja toonud ja
ära päästinud. Ta hakkas mitu korda Mardi
emale tänades kaela ümber. „Oh kui ma
tohiks Mardile ta teu eest tänu awalbada,
ma langeksin kohe tema kaela ümber ja kal-
listaksin teda kui oma poega, aga tohter
keelas seda õwaste ära: selle läbi saada
haige närwid äritatud ja see olla hoopis
paha.“ Nii ütles Liiu ema tihti
ja lühas sinna weel juurde: „Saksad on
õrnad ja armawad, et talupojad ka nii
õrna kehaga on. Mis aga närwid on,
seda ma ei ta. Kui ma selle hea tohtriga
teine kord weel kokku saan, siis tahan ma
seda järele pärida.

Mart ja Liiu saidwad termemaks, aga
Liiu isa oli ikka weel raskeste haige maas.

Mardi isa oli hobusega Ridwale tulnud ja tahtis Marti kodu wiia. Mart oli ammugi tahtnud kodu minna, aga perenaine ja Tiiu ei lasknud teda mitte, nüüd aga ei jõudnud nad teda enam keelata. Aga miks tõttab Mart kodu? On temal siin nii halb? Nii mõtlesivad Tiiu ja ema tihti. Mardil oli aga hoopis teine mõte. Kui arapõlatud kofilane ei tahtnud ta siin tundigi wiibida. Ehk ta küll oma kõige armsama lähedal wiibis, jiski tahtis ta süda lõhkeda, et ta Tiiut mitte omaks ei wõinud nimetada: see oligi see põhjus, miks Mart kodu kippus. Lahkudes pigistas perenaine sooja südamega Mardi kätt ja palus, kui terweks saab, teda siis Ridwale tulla, mida Mart ka lubas. Perenaine oleks küll hea meelega Mardi kaela ümber hakanud ja talle juud annud, aga ta kartis seda hirmust neeru haigust, wõi kuidas tohter teda nimetas. Ta ei teadnud mitte, kui hirmus see pidi olema, ja Mardile ei tahtnud ta kõige wähematgi häda kaela saata.

Ühel päewal astus Wõja Mart Ridwa

poole. Ta oli küll juba terve, aga haiguse järelle alles nõrk. Nidwa õue jõudes ruttas perenaine talle vastu. Mart teretas. Perenaine hakkas Marti kaela ümber, kallistas ja suuteles teda tüki aega. „Läänasind tubat korda, sa hea laps!“ ütles perenaine pisarfilmil mitu korda. „Ilma sinu abita oleksin ma neist mõlematest ilma.“ Mart oli eotamata vastuvõtmise üle väga liigutatud, aga see hirmus haigus, haiguse nimi oli perenaisel suutumaks meelest ära läinud, see haigus jäi tulemata.

Nad astusivad kambriisse. Peremees tõstis oma nõrga pea ülesse, kui kuulis, et mõeras sisse astus, pidi aga nõrkuse pärast jälle langeda lahkma. Liiu tuli ka kambriisse. Mart teretas teda, mille peale neiu kahwatanud palgele kerge puna tõusis.

Perenaine oli kuulda saanud, et tohter täna mõisa sõita. Ta käis tihti väljas vaatamas, et wahest juhtub teda nägema. Mitmekordse vaatamise pääle nägi ta ometi tõlka taja tulewat. Ta ootas ja waatas — tõld oli tühi. Gemalt tuli mees jala;

see pidi wist küll tohter olema, nagu Ribwa perenaine armas, aga tõendada ta weel ei wõinud. Tõeste oli lähemale tulija hea tohter. Perenaine teretas teda ju eemalt. Tohter küsis haigete järele, ja kui perenaine palus haigeid waatama tulla, täitis tohter lahkeste palwet.

Tohter waatas ja katsus peremehe haigusi hoolega läbi ja armas teda terweks saawat, ehk küll aega mööda. Ta kirjutas ka rohu tähe, nagu perenaine neid ju mitu tükki ta käest enne toonud. Ta kõige selle eest ei wõtnud ta ühtegi hinda. Perenaine tänas tohtert nii kuidas ta mõistis, sest ümber kaela hakata ta ju ei tohtinud. Ta küsis ka, mis see neeru haigus peaks olema, millest tohter enne rääkinud. Tohter ütles, et see mitte neeru, waid närwu haigus wõi äritus, millest ta enne rääkinud. Närwid wõi pudusooned olla igas keha liikmes. Nad olla nii peenikesed, et neid palja silmaga näha ei wõida. Nende pesapait, kus nad kõik kokku puutuwad, olla peadaju. Naskete meele liigutuste juures saada nad iseäranis

äritatud ja oma toimetuses effitatud. Nii-
 juguseid närviseid olla koguni viis jagu,
 nimelt: tundmise ehk katsumise, nägemise,
 kuulmise, haistamise ja maitsmise närvid.
 Perenaine kuulab seda seletust ristis kätega
 pealt. See oli temale otsegu ime ja seda
 kõik teadis tohter peast. Määramata tarkus!

Tohter lahkus ja astus rõõmsa süda-
 mega tööla poole, seda kutsar kinni pidanud.
 Ehk see heategu küll mitte suur ei olnud,
 mida tohter teinud, siiski tundis ta ennast
 õnneliku olevat. Perenaine aga saatis talle
 mitu tuhat lüüsi ja õnnesoovi järele.

Õhtul tulivad wanad naised Ridwale
 haiget vaatama. Nad jutustasivad: sääl
 ja sääl olla nii- ja niisugune inimene, kes
 sõnadega haigust ja häda aidata. Ta lu-
 geda sõnu mee peale ja anda muud head
 rohtu, mis kobe aidata. Selle juurde juha-
 tasivad nad ka Ridwa perenaist. Ridwa
 perenaine aga ei lastnud ennast tühjade
 jutudega effitada, vaid ütles: „Tohter on
 otsata tark, ta teab koguni niisugustest as-
 jadest jutustada, mida meie filmi sugugi ei

näe ega kõrw kuulnud pole: tema õpetuse ja nõuu järele tahan ma teha. Aga niisuguste ebauju tembutajate ja sõnadega aitajate rumalate inimeste juurde ei lähe ma iialgi."

Perenaine täitis tohtrist antud õpetused farma pealt ja haige sai pikka mööda paremaks.

Oli pime suvine õhtu, vihma valas nii kui oa varrest maha ja walgulööf käis löögi peale. Wõsa Mart oli kaua wiulit mänginud. Ta tahtis weel kord hobuseid waadata ja siis puhkama heita. Läbi sawi ja pori sammus ta karjamaa poole. Taewalik mürin tuletas temale Gestirahwa laulu meelde, mille sõnad nii on:

Ena Eltse, tütar Raie,
 Tulge wälja waatamaie!
 Taewas tantsib, maa müriseb,
 Wikerkaar lööb wiulida;
 Lähed mängwad taringida,
 Kuu kulda järmušida (rõngasida) jne.

Mart mõtles: Kuu selle laulu järele peaks kõik nii sündima, kui imelik mõists-ja kull olla, kui hoopis teistlaadi oleks see k-

min, kui praegune loodusewägede mõitlemine. Teadusmehed seletavad, et wälk muud ei olla kui suur elektri säde, kes siis, kui õhk ja pilwed väga elektriga täidetud, ühest lähemale puutumast pilwenukast teise pilwenuka külgi karata. Nii edasi mõteldes saame ta mööda karjamaad taha poole.

Rord loitis määratu hele wälk taewa all, taewas tahtis ennast nagu inimese filmale awada. Müüd oli pime nagu fott, wali pauk ja mürin käis selle järele, kes kõiki hingelisi sundis hinge kinni pidades ootama, mis järele pidi sündima. Veel käis teine wälk. Aga mis see on? Kas mõisivad Mardi filmad effida, wõi pidi see tõeste ilusti olema, tema meelest oleks wälk nagu Midwa toa külge löönud. Natuse aja pärast paistis ka tõeste tulega segatud suitsu katuse ukast wälja loitawat. Wõsa talu karjamaa ei olnud Midwa talust mitte liiga kaugel ja Mart jõudis warsti Midwale.

Euli lagunes juba mööda katust laiali, kui Mart lööshutades kambriisse astus. Sni-

mesed puhkasiwad kõik rahulikult, ega wõinud keegi arvata, misjuguine õnnetus nende ligidal juba oli. Mart äratas rahwast, ilma et ta esite järsku hirmu sõnumid teatas. Mõned ei tahtnud ega tahtnud tõusta, nende seas iseäranis peremees ja perenaine; neid kanti wälja. Kanti ka asju wälja, mis keegi kanda suutis, aga juba hakkas tuli pea kandmist keelama. Gemalt appi tulnud rahwas ei suutnud enam muud teha, kui teisi hooneid tule eest hoida.

Wahewaja sees joli ka peremees asja olekust aru saanud. Ta tuigerdas püsti jalgade peal ja tahtis nende sõnadega põlewasse kambriisse kumberdada: „Minu warandus! Nüüd ta põleb kõik.“ Wõija Mart pidas ta kinni, küsides: „Mis? Kus?“ „Ah hea poeg! Laga-kambriis, kappis.“ Rohkem ei jõudnud peremees enam ütelda, waid langes maha. Mart aga oli juba põlewasse kambriisse jooksnud.

„Nüüd ta rumal mees põleb,“ kuuldi mitmed healed rahwa seas kõlawat.

Tuli wuhises ja praesus hirmsaste, pallide kallal oma hirmust häwitawat tööd tehes. Katus langes. „Nüüd on ta lausa tule alla maetud,“ ütlesiwad mitmed.

„Päästke teda, päästke!“ hüüdis Tiin ja tahtis läbi tule kambriisse jooksta, aga sel filmapilgul langes kambri lagi ukse kohalt ja mattis ukse kinni. „Nüüd ta põleb, nüüd ta põleb! Oh päästke teda!“ hüüdis Tiin meeleärasheitwal häälel, kuhu weel isa hääle sekku kostis: Põleb kõik! Põleb mu kõige kallim wara!”

Weel toledamalt põles ja wuhises tuli jädemeid ja helmeid kaugele jaates, nagu tahaks ta näidata, et inimese jõud ja nõuu midagi tema vastu ei mõju. Igaüks ümber olejatest arwas, et Mart juba tule sees otsa saanud; teisiti ei wõinud see ju ollagi, sest igal pool oli tuli wõimuse mees. Minult tagalt kambri lagi seisis weel ülewel ja ta see wõis iga filmapilkjisse langeda.

Tugewad hoobid käiswad seest poolt vastu tagalt-kambri akent, kuni see järele andis ja kõlinal maha langes.

Keegi ei näinud Marti enne kui ta juba juurt riide kimpu käes hoides tulest läbi jooffis.

„Pöleb, pöleb!“ karjusivad mitmed ja jooffivad Marti juurde, kes lauja tules seisis, ta riided põlesivad. Ohmata-
nud inimesed tahtsivad tuld kättega kustutada, aga mis pidi see aitama! Õnneks juhtus ühel pange täis roett käepärast olema, ta wotas selle Martile taela; see aitas. „Kus oli Mart selle aja ja mis ta tegi?“ Nii küsivad igakõrs.

Mart oli tahta kambriisse rutanud ja tahtnud kapiist seina pealt maha tõmmata ning wälja wiia, kapp olnud aga kinni. Suure waewa järele saanud ta wilmaks kapi maha ja wedanud ette kambriisse. Ges-kambri lagi langenud ukse kohelt maha ja matnud ukse kinni. Mart wiinud kapi tahta kambriisse tagasi ja lükanud ukse wähealt kinni, et suits ega tuli tahta kambriisse ei pääseks. Rapp pole alnasti wälja mahtunud, ta pidanud teda ära lõhkuma, mis temal ka suure waemaga

korba läinud. Rapist pole ta midagi tähtsat teadnud otjida, tõmmanud süngist palaka põrandule ja ladunud paberid, raamatud ja mis aga ette puutunud palaka peale ning katsunud siis wälja pääseda.

Hoone põles wiimse palgini maha, ega saanud muud päästa kui mõne palgi tombu.

Päewal waatasiwad Nidwa peremees ja perenaine palakas olewad asjad läbi ning leidsiwad pea kõik wäärt kirjad, paberid ja raha sealt seest.

„Seda kõik on Mart päästnud,“ ütles Tiiu.

„Ta on ka meid endid tulest wälja kannud,“ lissas ema juurde.

„Ta on hea ja tubli mees, wiisakas ja julge,“ sõnas Tiiu. Isal tuliwad neid sõnu kuuldes pisarad filmi.

„Oh isa! Anna oma sõna ja õnnistust; ära keela minu kätt mitte temale. Oh luba seda, isa!“ palus Tiiu, isa kaela ümber halates.

„Aga laps! Sa ei tea, kas ta sind veel tahab ehk ei. Võib olla, et temal juba ammugi mõni teine valmis on,“ ütles isa.

„Oh ei! Ta armastab mind ja mina armastan teda praegugi: Tema ei või mind veel unustanud olla. Luba, isa, luba! hüüdis kärevalt Tiin.

„Küllap saame näha!“ ütles isa viivitades, ema aga arvas seda poolteed lubamiseks.

Mart pidi tulest põletatud haavade pärast toetri juurde minema. Ta tuli sealt varsti kodu. Nidwa peremees ja perenaine tulivad teda vaatama ja tahtsivad temale hulga raha kingituseks anda, mida Mart aga mitte vastu ei võinud. Peale selle läis perenaine tihti Marti vaatamas. Marti ema oli kord teda kodu saatma läinud ja nad olid siis tüüa aega isekeskes jutustanud. Marti ema arvas, et Tiin ema jutust peaaegu aru ei võinud saada, et neil isaga Tiin käekeelamiseks niisugust põhjust ei ollu.

Uhel sügisel päeval läks Wõsa Mardi isa Ridwale. Ridwal mõeti teda lahkestest vastu. Nad käiswad peremehega wiljawaäljasid maatamas ja jõudsiwad wiimaks ka jõe äärde.

„Näe, kus seal see koht, kus kewade mul õnnetus juhtus,“ ütles Ridwa peremees Mardi isale, käega jõe poole näidates. „Ma olin just wiina mõtnud ja ülearu julge. Sää kord oli nõrk ja ma langetin ühes hobusega jõkke, kust ma ilma sinu poja abita iialgi poleks pääsenud. Muid olen ma aga pika jaiguse järele ometi terweks saanud, ehk ma küll weel nõrk olen.“

„Lõeste oled ja weel nõrk ja ma arwan, et sulle hädaste abi tarwis lähaks,“ sõnas Mardi isa. „Ma tunnen ühte meest, kes sind küll hea meelega aitaks, aga kas sa teda ka vastu mõtad ja temale seda palga lubad, mis ta tahab, seda ma ei tea.“

„Kes see siis küll peaks olema ja kui suur palga ta peaks tahtma?“ küsis Ridwa peremees mõteldes.

„Noh, eks ta meie Mart ei ole, ja palk — vähemalt ta mist küll ei tuleks, kui et Tiiu käsi temale lubataks. Kas olete sellega rahul?“

„Sm! Palju! Ma ei tohi mitte lubada. Ma ei tea mitte, mis Tiiu ja ema sinna juurde ütlevad. Mina omalt poolt seekord küll just selle vastu ei oleks. Mart on ka tubli pois, on meid ja kõik meie warandust päästnud; aga Tiiu ja ema!“

„Mart ütles, et Tiiu teda küll vastu võtaks; sina aga olla seal wahel ainus feelja,“ ütles Mardi isa.

„Sooh! ütles Kidwa peremees. Siis on nad salaja ka kokku rääkinud — wanimate seljataga! Noh hea küll! Kui asi nii on, siis teeme ka meie asjad salaja. Oled ja sellega rahul?“

„Täieste!“ tõendas Mardi isa. „Need asjad saagu meie poolt kõik salaja ette walmistatud. Aga kosja peame meie ikk awalikult tulema?“

„Nõo muidugi awalikult“, ofatas Ridwa peremees. „Aga Mardile pole tarwis ütelda, kellele teie kosja sõidate.“

„Sah muidugi!“ Nii on see muidugi kõige parem ja naljakam,“ armas Mardi isa.

Nad istusiwad meel kawa wäljal kivi otsas ja pidasiwad aru, kuidas kõiki asju ette wõtta. Mardi isa lubas ka kewadel uue hoone ehitust oma hoolets wõtta, sest seda tööd olla ta ennegi toimetanud. Wiimaks lahkusiwad nad tugenaste üksteise täht pigitades ja tõutades, kõik seda usja salaja hoida.

Widewik oli juba käes, kui Ridwa peremees kodu tuli. Ta oleks perenaise käet wist küll tapelda saanud, et Mardi isat ilma söömata ära lastnud minna, aga perenaine polnud temaga iialgi tapelnud ja nii jäi see ka nüüd tegemata.

„Noh mis tähtsaid asju teil siis nii kawa seal jutustada oli?“ päris perenaine.

„Sah tähtsaid oli, aga see peab nüüd kõik salaja saama hoitud,“ ütles peremees. Nad jutustasiwad isekeskis edasi. Wiimaks

arvas peremees, et maha väägitud sala asi temale üksi liig ränk kanda, mõtles ka, et asi siis veel poolit on, kui üks pool (mees) teab ja teinepool ei tea ning ütles oma teisepoolele taha: „Meie oleme Mardi isaga Mardi ja Liina kotsja asjad täna kindlaks teinud. Rewadel tuleb ka Mardi isa meie tuba ehitama. See peab aga nüüd kõik salaja jaama hoitud.“

Perenaine jutustas teisel õhtul tütrele umbes viisama, sest ta arvas, et asi siis alles täielik on, kui tütar ka teab; pani ka seadesama kinnituse juurde, et asi salaja peab jaama hoitud. Viisama sai ka Wõsa Mart oma ema käest „sala asja“ kuulda. Mart ja Tiit ootasivad kõige enam „sala asja“ ilmsiks jaamist.

Ühel pühapäeval tuli Muru karjapoiss Wõsale, ta tahtis Mardi käest wiulit ära osta. Mart lubas küll müüa ja tahtis kolm rubla. „Wull on kõiges kaks rubla rohkem müü ei ole,“ ütles karjapoiss wiimaks. „Kas muist mõiks wõlgu jääda? Mart lubas muist wõlgu jätta. Karje

pois maksis kaks rubla ära ja sai wiinli. Mart lubas temale ka mõne loo õpetada, kui aega saab. Karjapois oli selle üle väga rõõmus ja läks jookstes kodu poole: nüüd oli ju temal oma pill.

Ühel sügisel pühapäeval oli Murul talgus. Sgaüks tõttas sinnapoole, sest Wõsa Mart oli oma uue pilliga sinna lubanud tulla. Sgaüks tahtis niisugust wiinlit näha, mis kümme rubla olla maksnud, sest eegi ei olnud nii kallist weel näinud. Ka Ridwa Liiu oli tulejate seas. Mart juhtus kord Liiuga iseäranis kokku. Ta ütles Liiule, et nende wanemad neid mitte ei keelawat paari minemast, mille üle ta väga õnnelik olla. Liiu ütles seda oma ema juust tüulda saanud olevat ja oli niisama õnnelik. Kõik see asi pidi aga salaja hoitama.

Õhtul tantsiswad ja mängiswad talgulised. Karjapois oli alati Marti juures, mängu lugusid õppimas; ta õppis ühe loo koguni selgeks, mis temale rõõmu tegi. Kui karjapois üksi mängis, tantsis Mart

Tiiuga: nad olivad kõige õnnelikum paar teiste seas.

Dösel lahkusivad talgulised. Kodus jutustasivad kõik Wõsa Mardri kümne rubla-
lõhest wiulisti ja selle ilufast helisti; ilusama
heliga pilli ei arwatud enam olematgi.

Kewadel sõitis isa Mardiga „sala“
kõsja, mida Mart ammugi ootanud. Pul-
mad peeti aga uues tuas, teda Mardri isa
ülesse ehitanud. Puima pillimees oli
Muru karjapois. Nii on siis sala asjast
awalik asi saanud ja Mart ning Tiiu, teda
kaks korda kositud, on õnnelik paar. J. G.

Staljala.

Mees läheb rätsepa juurde püsti
järele. Rätsepa püsti peal paikastid nä-
hes mõtleb ta: otse niisamasugune ilus
riie, kui minulgi riie. Rätsep toob pü-
sti, mees kirjub jalga ja sõnab: „Püsti
tõttab, ei tule.“ Rätsepp, kes riidet üle
käärde palju oma püsti paikade järele
lastnud langeba, ütleb kawalaste: „Sel

dasse ikka, et suur inimene ei kasvada, aga maadate nüüd, kui palju teie sellesama kahe nädala sees, kui mõõt sai mõetud, olete kasvanud."

Türgi püksid.

(Kokku puutumine kuradiga.)

Manaisa oli muidu kehva mees, kellel tihti kopik hõbedat taskus ei olnud, aga nii kehva ta koguni ei olnud, et temal teistele midagi anda ei olnud. Lühidelt ütelda, manaisa oli jutukas mees, kellel iialgi sõna puudust polnud. Tegi ta kord suu lahti, siis oli igal ühel asja kuulata.

Wile Süri kantas omad esimesed püksid ära — jutustas manaisa — aga kuidas see juhtus, seda teie ei tea. Maadate, Süri oli talu sia karjane. Ta oli waene laps, kellel ei isa ema ega warandust polnud. Sai tema wanemaks ja oli künni pois, siis sai juba paar rubla palka ja püksid ta — need olivad tema esimesed püksid.

Kewadel, kui aasta täis sai, andis peremees Sürile ühe rubla kätte, teise mõttis aga oma hoida, sest mis pois rahaga teeb. Süri ei teadnud selle rublaga midagi ette võtta.

Pühapäeval läks Süri vanemate poistega kõrtsi „aega-miitma.“ Poisid teadsivad, et Süril rubla raha oli, ajasivad peale, et ta kortne wiina ostaks ja rubla ära wahetaks. Süri punnis esite küll vastu, wiimaks täitis aga ometi teiste peale ajamise peale nende käsku.

„No vaat kus tubli pois!“ kiitis igaüks wiina rüübates.

Wiin lõppis, ega polnud kellegil enam asja Süril kiita.

Küla rätsep, keda rahwas ka Dinas küll hüüdsivad ja kellest Süri sest saadit lugu pidas, kui ta temale püksid õmbles, lofistas Sürile taja kõrwa sisse: „Lase kaks pudelit õlut veel tuua!“

Süri pea oli wiinast soe: ta lastis kõrtsimeest neli pudelit tuua. Kõik kiitsivad Süril.

(Aulew aasta lähes järg ebasj.)

1-08-11-11
 AR
 KIRJALIKKOGU

Wange tähele! Domme tuleb teist lära.